בעורר אבל בעומד מגופה של קרקע קנו מידו אמר אמימר הלכתא מגופה של קרקע קנו מידו אמר ליה רב אשי לאמימר בעורר או בעומד למאי נפקא מינה לכדרב יוסף אמר ליה א)לא שמיע לי כלומר לא סבירא לי: אם כן למה כתב לה וכו': ותימא ליה מכל מילי סליקת נפשך אמר אביי °יד בעל השטר על התחתונה ואימא מפירי אמר אביי ב)בוצינא טב מקרא ואימא מירושה אמר אביי ג)מיתה שכיחא מכירה לא שכיחא וכי מסליק איניש נפשיה ממילתא דלא שכיחא ממילתא דשכיחא לא מסליק איניש נפשיה רב אשי אמר בנכסייך ולא בפירותיהן בנכסייך ולא לאחר מיתה: רבי יהודה אומר לעולם הוא אוכל פירי פירות: תנו רבנן אלו הן פירות ואלו הן פירי פירות הכניסה לו קרקע ועשתה פירות הרי הן פירות מכר פירות ולקח מהן קרקע ועשתה פירות הרי הן פירי פירות איבעיא להו לרבי יהודה פירי פירות דוקא או דלמא עד עולם דוקא או דלמא תרווייהו דוקא אם תמצי לומר פירי פירות דוקא עד עולם למה לי הא קמ"ל כיון דכתב לה פירי פירות כמאן דכתב לה עד עולם דמי ואם תמצי לומר עד עולם דוקא פירי פירות למה לי הא קמ"ל אע"ג דכתב לה פירי פירות אי כתב לה עד עולם אין אי לא לא ואם תמצי לומר תרווייהו דוקא תרתי למה לי צריכא דאי כתב לה פירי פירות ולא כתב לה עד עולם הוה אמינא פירי פירות הוא דלא אכיל אבל פירא דפירי פירות אכיל להכי איצטריך עד עולם ואי כתב לה עד עולם ולא כתב לה פירי פירות הוה אמינא לעולם אפירות קאי להכי איצטריך פירי פירות: איבעיא להו כתב לה דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירי פירות מהו שיאכל פירות מפירי פירות סליק נפשיה מפירי לא סליק נפשיה או דלמא מכל מילי סליק נפשיה פשיטא דמכל מילי סליק נפשיה דאי אמרת מפירי פירות סליק נפשיה מפירי לא סליק נפשיה כיון דאכלינהו לפירות פירי פירות מהיכא וליטעמיך הא דתנן רבי יהודה אומר לעולם הוא אוכל פירי פירות כו' כיון דאכלינהו לפירי פירות מהיכא אלא בדשיירא הכא נמי בדשייר: רבן שמעון בן גמליאל אומר כו': אמר רב הלכה כרבן שמעון בן גמליאל ולא מטעמיה מאי הלכה כרבן שמעון בן גמליאל ולא מטעמיה אילימא הלכה כרשב"ג דאמר אם מתה יירשנה ולאו מטעמיה דאילו רשב"ג סבר ד)מתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל ורב סבר תנאו קיים [א]וקסבר ה)ירושת הבעל דרבנן ו)וחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה

וסבר

בעורר. כשבא חברו זה להחזיק בחלקו מיד עמד וערער על המתנה ואמר לא נתתי לך את השדה ודין ודברים בעלמא אמרתי לך שלא אריב עמך: **אבל בעומד.** יום או יומים ואח"כ ערער לא דהשתא הוא דקא הדר ביה ולמדוהו לטעון כך: **ותימא ליה מכל מילי סליקת נפשך.** כיון דאוקמת דבלשון זה יכול להסתלק למה אינו מסולק מן הכל: **יד בעל השטר על התחתונה.** כל המוציא שטר על המוחזק בדבר מה שמפורש בשטר יכול לתבוע עליו ואם השטר סתום מורידים אותו לפחות שבמשמעות השטר. וכאן הבעל בא בתקנת חכמים על נכסי אשתו בשלשה דברים לאכול פירות ולירש ואם תמכור מכרה בטל וזו מוציאה עליו שטר שכתבת לי דין ודברים אין לי בנכסייך ולשון סילוק הוא זה והוא יכול לטעון ודאי לשון סילוק הוא אבל לא נסתלקתי אלא מפחות שבדברים וזו היא המכירה אבל כל זמן שלא תמכור אוכל פירות: **ואימא מפירי.** מסלק נפשיה שלא יאכל פירות בחייה והוא פחות שבכולן אבל אם תמכור שמפסיד אף גוף הקרקע שהיה ראוי לירש אם תמות בחייו יהא מכרה בטל ויירשנה: **בוצינא טב מקרא.** בוצינא דלעת קטנה קרא דלעת גדולה. והאומר לחבירו קח לך דלעת קטנה בגינתי או המתן עד שיגדילו וקח גדולה טוב לו ליקח הקטנה מיד כי לא ידע מה יולד יום. אף כאן חביבה עליו אכילת פירות שהוא תדיר ומיד מביטול מכר שאינו מיד אלא לכשתמכור ושמא לא תמכור: **ואימא מירושה.** סליק נפשיה והוא הפחות שמא לא תמות בחייו אבל ממכירה לא סליק נפשיה שמא תמכור ויפסיד אכילת פירות שהוא עכשיו: **מכירה לא שכיחא.** שאין אשה רוצה למכור נכסי בית אביה: **רב אשי אמר.** אין לך אלא דקדוק הלשון: **בנכסייך.** אמר לה אבל לא בפירותיהן ובעודן שלה קאמר לה דהא בנכסייך קאמר ולא לאחר מיתה שבטל שמה מעליהן: **איבעיא להו לר' יהודה.** דתנא תרתי ובפירי פירותיהן עד עולם: **פירי פירות דוקא.** בהאי לישנא לחוד סגי לאסתלוקי מפירי פירות ומפירי דפירי פירות ולא בעי עד עולם ואי כתב בפירותיהן עד עולם ולא כתב בפירי פירות לא אסתלק מפירי פירות: **או דלמא עד עולם דוקא.** ובעד עולם תליא מילתא ובפירי פירות לא בעי למיכתב ואי כתב מפירי פירות ולא כתב עד עולם לא איסתלק מפירי דפירי פירות או דלמא תרווייהו דוקא: **עד עולם למה לי.** למיתני מתני' הואיל ולא צריך למיכתביה: **הא קא משמע לן כו'.** והכי קאמר עד שיכתוב ובפירי פירותיהן היינו עד עולם: **פירי פירות למה לי.** למיתני מתני' ליתני בפירותיהן עד עולם הואיל וביה תליא והוא לשון פירות ופירי פירות: **הא קא משמע לן כו'.** אין ודאי לא בעי למכתב מיהו אי לא תני הוה אמינא דאי כתב פירי פירות הוה ככותב עד עולם להכי תני למימר דאפילו כתב פירי פירות בעינן עד עולם: **תרתי למה לי.** למיכתב בשטר: **לעולם אפירות קאי.** לא אוכל הפירות לעולם לא בשנה זו ולא בשנים הבאות אבל פירי פירות אוכל: הכי גרסינן **וליטעמיך דקתני רבי יהודה אומר כו' כיון דאכלתינהו לפירות** ולא גרסינן דאכלינהו: **אלא בדשיירא** גרסינן **הכא נמי בדשייר.** אם לא אכלן ומכרן ולקח בהו קרקע ועשתה פירות סילק נפשו מהן ולא מן הראשונים: **ורב סבר תנאו קיים.** כרבי יהודה דאמר ז) גבי מקדש את האשה על מנת שאין ליך עלי שאר כסות ועונה בדבר שבממון תנאו קיים והכא אמאי יירשנה דקסבר רב ירושת הבעל דרבנן וחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה להיות תנאו בטל:

על

בוצינא טב מקרא. לא כפי' הקונטרס דפירש דשניהן מין דלעת הן דהא קישואין מתרגמינן בוצינא וקרא היינו דלעת כדמוכח בפ' הנודר מן המבושל (נדרים נא.) וקישואין ודילועין שני מינין הן כדתנן במס' כלאים (פ"ג מ"ה) נוטע אדם קישות ודלעת בתוך גומא אחת ובלבד שיהא נוטה שער שורה זו לכאן ושער שורה זו לכאן ודלעת גדולה וחשובה יותר מקישואין אלא שמאחרת להתבשל והקישות ממהרת לבשל ומשל הדיוט כך הוא שאדם אוהב הקישות יותר שיהנה בה מהרה ממה שהוא אוהב דלעת ולהמתינה אע"פ שהיא טובה יותר. ר"ת ח):

מיתה שכיחא. שמא משום דרוב פעמים °מסתכנת בלידה:

מכירה לא שכיחא. שקשה לה למכור משום שבח בית אביה:

רב אשי אמר בנכסייך ולא בפירותיהן. (א) למאי דלית ליה לרב אשי יד בעל השטר על התחתונה תימה אמאי קתני שאם מכרה ונתנה קיים בדיעבד לכתחילה נמי תמכור:

פירי פירות דוקא. ואפי' לא כתב עד עולם נסתלק כאילו כתב עד עולם אבל אין לפרש דאי פירי פירות דווקא עד עולם לא מהני דהא מסיק אם תמצא לומר פירי פירות דווקא עד עולם למה לי הא קמ"ל דכיון דכתב לה פירי פירות כמאן דכתב לה עד עולם דמי משמע דעד עולם פשיטא ליה טפי דמהני אפילו כשנאמר פירי פירות דווקא:

הוה אמינא עד עולם אפירות. פי' בקונטרס דהוי עד עולם לא בשנה ראשונה ולא בשניה וקשה לר"י דמה לי ראשונה ומה לי שניה ועוד דלפי' רבי יהודה מודה דפירות גופייהו לא אכיל לעולם ואפילו לא כתב לה עד עולם אלא דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירותיהן מדלא פליג אלא בפירי פירות אלא הכי פירושא הוה אמינא עד עולם אפירות שבחייה ובמותה לא יאכל פירות להכי איצטריך פירי פירות לומר דלא יאכל לעולם לא פירות ולא פירי פירות:

וקסבר ירושת הבעל דרבנן ועשו חיזוק. וא"ת בפירות אמאי תנאו קיים לכ"ע וי"ל דבפירות דלא שכיחי לא עבדו רבנן חיזוק כדאמרי' בריש אע"פ (לעיל נו: ושם) אבל ירושת הבעל שכיחא דנכסי צאן ברזל שכיחא טפי מנכסי מלוג דאפילו ליתומה ט) עניה אין פוחתין מחמשים זוז:

וסבר

עין משפט נר מצוה

ז א מיי' פי"ג מהלכות אישות הלכה ט ופ"א מהל' נחלות ה"ח וסמ"ג שם טור אה"ע סי' סט:

מוסף רש"י

בוצינא טב מקרא. משל הדיוט הוא, האומר לחבירו דלעת קטנה אני נותן לך במחובר, אם תרצה לתולשה עכשיו תלוש, ואם תרצה להניחה עד שתיגדל ותיעשה קרא הניחה ותגדל, טוב לו ליטלה מיד, שמא לאחר זמן יתחרט בו זה, או שמא לא יצטרך זה לזה (סוכה נו: וכעי"ז תמורה ט.). **וחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה.** יותר ממה שעשתה תורה לדבריה (זבחים קא.).

מסורת הש"ס

א) [עירובין קב: וש"נ], ב) [סוכה נו: תמורה ט.], ג) [גיטין ל: פה.], ד) [קדושין יט: וש"נ], ה) [בכורות נב:], ו) [יבמות לו: וש"נ], ז) [לעיל נו.], ח) [וע"ע תוס' סוכה נו:], ט) [לעיל סז.],

גליון הש"ס

גמ' יד בעל השטר. ב"ב דף קסו ע"א: תוס' ד"ה מיתה וכו' מסתכנת בלידה. עיין שער המלך פ"ד הט"ז מהל' סוכה בסופו:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה רב אשי וכו' למאי דלית ליה. נ"ב עיין בפרק גט פשוט דף קסו תוס' ד"ה אר"א ועיין בב"ח:

תוספות רי"ד

לטובתי וכך כתב גם ר"ח ז"ל דכל האי סוגיא אליבא דרב דאמר ירושת הבעל דרבנן ומ"ה יכול להסתלק ממנה אבל אי הות דאורייתא לא היה יכול להסתלק ממנה. וכדרבא דאמר רבא האומר א"א בתק"ח כגון זו שומעים לו. פי' מביא ראיה שאע"פ שלא באת לידו יכול להסתלק ממנה מאי כגון זו אהיכא קאי אדר"ה א"ר דאר"ה א"ר יכולה אשה שתאמר לבעלה א"נ וא"ע פי' דקסבר רב מזוני עיקר ותיקנו מע"י לבעלה משום איבה והלכך יכולה אשה לומר כלום תקנו חכמים אלא להנאתי ולטובתי א"א בהנאה זו אלמא יכול אדם להסתלק ממה שתקנו חכמים לטובתו. וה"נ כל דין נכסי מלוג בין פירות בין ירושה תיקון חכמים הם שתיקנו לטובתו של בעל ויכול הוא להסתלק מהן. א"ה אפילו נשואה נמי. פי' כיון דטעמא דמילתא הוא משום דהוי תקנת חכמים שתיקנו להנאתו ואדם יכול להסתלק ממנה אמאי אוקמי' ר"י בכותב לה ועודה ארוסה אפילו נשואה נמי. אמר אביי נשואה ידו כידה. פי' כיון שידו כידה הו"ל לנכסים ברשותו וכיון שהנכסים ברשותו צריך ליתן לשון מתנה ואין לשון סילוק מועיל בהם דהא רבא אמר ידו עדיפא מידה. ונ"מ לשומרת יבם. פי' לענין דין ודברים לא פליגי דבין ידו כידה בין ידו עדיפא מידה לא מהני בה לשון סילוק אלא לשון [מתנה] ולא נ"מ אלא לש"י דתנן ש"י שנפלו כו'. ואיפלגו ב"ש וב"ה בנכ"מ שבש"א אם מתה יחלקו יורשי הבעל דהיינו היבם עם יורשי האב וכו' כדלעיל ואוקי אביי פלוגתייהו בפ' החולץ שנפלו לה כשהיא תחתיו דבעל וקסבר אביי ידו כידה כשמת ונפלה לפני יבם ומתה עד שלא נתיבמה יורשיה ויורשי הבעל באין לירש זה מכח אחותו וזה מכח אחיו לב"ש חלוקה עדיפא ולב"ה חזקה קמייתא עדיפא ופליג רבא אדאביי ואמר דאם נפלו לה כשהיא תחתיו דבעל כ"ע ידו של בעל עדיפא מידה וכשמת אע"ג דגריע יד היבם מיד הבעל הו"ל ידו כידה והוא זוכה בנכסים והוא יורשה הכל שבחזקתו עומדים ומתני' דנפלו לה כשהיא ש"י. עי' בפסקי בפ' החולץ (והרב פי' נ"מ לש"י בענין אחר ועי' הפסק לקמן בהל' מי שמת והניח אשה ובע"ח אי הל' כאביי דידו כידה או הל' כרבא דידו עדיפא מידה). איבעיא להו קנו מידו מהו רב יוסף אמר מדין ודברים קנו מידו ור"נ אמר מגופא של קרקע קנו מידו אמר אמימר הל' מגופא של קרקע קנו מידו פי' המורה דאברייתא דלעיל קאי דתניא האומר לחבירו וכו' אבל במתני' לא מהני קנין ליפות כחה דהא באמירה ובלא לשון מתנה סגי דאסתלוקי אפילו מגוף קרקע היכא דפריש ודקתני ספק וטעמיה

תוספות רי"ד (המשך)

דמתני' דאמר ה"ז אוכל פירות לאו משום גריעותא דלשון דין ודברים הוא אלא משום דלא פריש ממאי סילק ואמרי' ידה על התחתונה כדנפרש לקמן אינה יכולה לומר לו מן הכל נסתלקת והלכך מה לי קנו מידו ומה לי לא קנו אלא אברייתא קא מבעיא ליה דקתני דלא אמר כלום וטעמא משום גריעותא דלישנא היא מי אמרי' לא קנה בחליפין הללו כלום [דהא] לא אמר עליהן אלא לשון דין ודברים א"ד אין חליפין באין אלא לדבר שיש בו ממש שזה קונה את הסודר ומקנה לו את החפץ המכר או המתנה ועל גופה של קרקע קנו מידו ומתנה גמורה היא אבל רבינו האי גאון ור"י זצ"ל פרשו דאברייתא בכותב לאשתו ועודה ארוסה קאי וכפתרון המורה נ"ל דאי כפתרונם היכי אמר ר"י מדין ודברים קנו מידו הא אהני האי לישנא מיהא לפירות כדאוקימנא למתניתין בכותב ועודה ארוסה. והכי הול"ל מפירות קנו מידו ולא מגופה של קרקע ומדקאמר מדין ודברים קנו מידו ש"מ שאין זה הקנין מועיל לו כלום. ורב צמח גאון ורב נחשון גאון ז"ל מפרשי' דאנשואה קאי וזה הפתרון יתכן דדין הנשואה ככל אדם שהוא שותף עם חבירו בשדה: א"כ למה כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך וכו'. ותימא ליה מכל מילי סליקת נפשך. פי' כיון דאוקמת דבלשון זה יכול להסתלק בעודה ארוסה למה אינו מסתלק מן הכל אמר אביי יד בעל השטר על התחתונה שכיון שהשטר סתום אנו מורידין אותו לפחות ממשמעותו ואימא מפירי סליק נפשיה מגופא לא סליק נפשיה פי' שיותר הוא חשוב הגוף מן הפירות. אמר אביי בוצינא טב מקרא. פי' הפירות מצוין תדיר והגוף או תמכר או לא תמכור והלכך המכר הוא הגרוע: ואימא מירושה סליק נפשי' ממכירה לא סליק נפשיה פי' שהיא תוכל למכור נכסיה מיד ותפסידנו הפירות והגוף א"כ הירושה גרוע מן המכר. אמר אביי מיתה שכיח מכירה לא שכיח וכי מסלק איניש נפשיה ממילתא דל"ש. פי' שאין עשויה למכור בנכסי אביה. רב אשי אמר בנכסייך ולא בפירותיהן בנכסייך ולא לאחר מיתה. פי' רב אשי דייק לישנא אמאי לא איסתלק מפירות ומירושה מסתמא עד שיפרש. דכי אמר דין ודברים אין לי בנכסייך הכי משמע מגוף מסתלק אבל לא מן הפירות וגם כ"ז שהן נכסייך. אבל לא"מ בטל שמה מעליהן הלכך מסתמא לא נסתלק אלא אם מכרה ונתנה: ר"י אומר לעולם הוא אוכל פ"פ וכו'. אלו הן פירות ואלו הן פ"פ הכניסה לו קרקע ועשת לו פירות ה"ה פירות מכר הפירות ולקח מהן קרקע